

О. В. Карчевська, кандидат політичних наук, доцент

КОМП'ЮТЕРНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У зв'язку із значним поширенням та розвитком ІКТ змінилася і їхня роль у суспільних відносинах. Інформація стає ключовим ресурсом влади та громадянського суспільства. Сучасне життя вимагає трансформації всіх суспільних секторів, відтепер насичених та збагачених інформаційно-комунікаційними технологіями. Отже, зростають інтерес до їхнього дослідження та вивчення ролі, значення нової — комп'ютерної — форми демократії у сучасному суспільстві, яке використовує інноваційні технології при спілкуванні та взаємодії з владою. Ці питання стають нагальними в контексті наближення України до стандартів інформаційного суспільства.

Теорія «комп'ютерної демократії» виникла в результаті розвитку нових технічних розробок у галузі засобів зв'язку та електронно-обчислювальної техніки, що призвели до оформлення нового напрямку — телекомп'юнікації (попарне з'єднання ЕОМ і телебачення, ЕОМ і телефону, телебачення і супутникового зв'язку). Комп'ютерна демократія генетично пов'язана з попередніми теоріями демократії, але зосереджена на дослідженні сутності змін у системі демократичних інститутів, що відбулися внаслідок «комунікаційно-комп'ютерної революції».

Перехід до комп'ютерної демократії обумовлений інтенсивним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, переходом ЗМІ на цифрову основу, значним поширенням глобальних комп'ютерних мереж — це призводить до того, що сучасна людина стає елементом єдиного інформаційного континууму. Вищим досягненням комп'ютерної демократії ідеологи вважають пропускну здатність інформації в суспільстві. Суспільство та пам'ять ЕОМ розглядаються як «саморегульовані системи», що утворюють інформаційний простір.

Засновником зазначеної форми демократії вважають німецького вченого Г. Крауха, на думку якого ця форма дозволяє вирішити проблеми демократії за допомогою електроніки на більш високому рівні. Однакове ставлення людей до машин і навпаки створює необмежені можливості для розвитку демократії за допомогою кібернетики.

Японський соціолог Й. Масуда у роботі «Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство» наголошує, що виробництво інформаційного, а не матеріального продукту стає рушійною силою розвитку суспільства, продукт стає більш інформаційно містким, зростають частка та значення інноваційної діяльності. Також значним можна вважати внесок ученого

в обґрунтування доцільності переходу до комп'ютерної демократії в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Серед основних причин можна виокремити: «багато питань, котрі ми маємо вирішувати, є справами, які стосуються всього людства, справами глобальними, що не знають національних кордонів, і вирішення яких безпосередньо впливає на життя всіх людей»; «технічні труднощі, які донедавна унеможлилювали участь великої кількості громадян у виробленні політики, сьогодні вже подолані за допомогою революції у комп'ютерно-комунікативних технологіях» [1]. Розвиток комунікаційних супутників та домашніх комп'ютерів дає можливість вирішити проблеми персоналу, часу та коштів. Більше того, громадяни матимуть можливість брати участь у прийнятті політичного рішення з якогось питання не один, а багато разів, що дозволить їм глибше, з різних кутів зору й у довготривалій перспективі зрозуміти природу та приховане значення цього питання. А це дасть можливість приймати вдумливі рішення.

Французький філософ Р. Гароді вважає, що комп'ютер і телебачення створюють можливість «перманентного збору цілого народу, де кожна індивідуальна думка реєструватиметься і підраховуватиметься». Американський футуролог Дж. Мартін зазначає: позитивними аспектами такої демократії є те, що за допомогою комп'ютерної техніки проблема громадської участі буде вирішена у місцевому, національному та світовому масштабах, оскільки супутники зв'язку зроблять телебачення «загальносвітовим екраном».

Переваги комп'ютерної демократії порівняно з іншими формами демократії вбачаються в такому:

1. Комп'ютерна техніка відкриває широкі можливості для громадян щодо володіння приватною власністю. Стаючи доступною для придбання та використання в побуті, вона служить свідченням «рівного» залучення всіх громадян до досягнень науково-технічного прогресу. Оскільки електронна техніка використовується на автоматизованих підприємствах, наука оголошується «колективною власністю», а трудящі — її співвласниками.

2. «Телекомп'юнікація» приводить до збільшення кількості професій, зростання ролі сфери обслуговування. З'являються нові «групи за інтересами», які додають динаміки процесам демократизації.

3. Кібернетика дозволяє встановити безпосередній зв'язок між державою та особою. Такий індивідуальний зв'язок через комп'ютер є формою прямої демократії, що дасть змогу провести «миттєвий референдум».

Комп'ютерна демократія — це оптимальний спосіб організації життя суспільства і держави в сучасній епосі. Оптимальність тут розуміється як досягнення найкращих результатів управління при мінімальних витратах часу і грошей. При цьому держава перетворюється із системи панування та примусу на систему обслуговування громадян.

Разом з цим важливо зазначити, що з активним впровадженням форм комп'ютерної демократії набувають актуальності дослідження проблем мінімізації новітніх загроз демократичному розвитку суспільства. Умовно їх можна поділити на дві групи: 1) «традиційні», тобто ті, які властиві попереднім видам демократій, але пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій; 2) принципово нові. До загроз першого виду можна віднести, наприклад, обмеження можливості реалізації виборчого права шляхом втручання в роботу електронних систем голосування. У свою чергу, до принципово нових видів загроз можна віднести так звані негативні інформаційні впливи, маніпулювання суспільною свідомістю з використанням електронних ЗМІ та соціальних мереж.

О. Г. Кушніренко, кандидат юридичних наук, доцент

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ГРОМАДСЬКИХ РУХІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ УКРАЇНИ

Важливим структурним елементом політичної системи демократичної держави є громадські рухи і об'єднання. Як відомо, до громадських об'єднань належать політичні партії, профспілки, масові рухи, жіночі, молодіжні організації та інші добровільні товариства громадян країни. Вони можуть мати багато спільного з політичними партіями. Наприклад, на певних етапах у них можуть збігатися стратегічні цілі і тактичні прийоми. І все ж таки громадські рухи докорінно відрізняються від партій тим, що вони не створюються для завоювання і використання державної влади. Вони являють собою спонтанне, досить часто стихійне добровільне об'єднання людей, які мають спільні інтереси та цілі.

Існує багато передумов, які спонукають людей добровільно вступати в громадські рухи. Найважливішими із них є: погіршення матеріального становища людей; відчуження влади від народу; докорінні зрушення у духовному житті; незадоволення певних груп людей цілями і темпами суспільного розвитку та ін.

Як свідчать факти, рухи в Україні та інших державах виникали, як правило, в умовах назрілих чи зріючих соціальних змін. Такі рухи зазвичай мають яскраво виражену форму протесту, який може бути конструктивним, деструктивним або до певної міри і тим і другим. Чисельність таких рухів у розвиненому суспільстві завжди досить значна, адже вони, як і громадські об'єднання — це прояв самодіяльності населення, його участі в громадському житті. Звідси можна зробити висновок і про те, що вони виступають як складова частина демократії та форма життя громадянського суспільства.